

Aan de informateur
Mevrouw drs. E.I. Schippers
p/a Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag, 18 april 2017
Briefnr. 17/11/DG/mv/ra

Geachte informateur, geachte mevrouw Schippers,

Als maatschappelijke organisatie met een achterban van een miljoen vrouwen speelt de Nederlandse Vrouwen Raad een belangrijke rol in het verbeteren van de positie van vrouwen in de Nederlandse samenleving. Hierbij vinden wij een goede samenwerking met de politiek cruciaal. Nu de onderhandelingen over een nieuw kabinet en regeerprogramma zijn gestart, richten wij ons tot u met het verzoek de volgende speerpunten van onze leden mee te nemen in uw besprekingen.

De NVR is van mening dat de overheid in de komende regeerperiode een actievere rol dan voorheen moet spelen om de grote verschillen die nog altijd bestaan tussen mannen en vrouwen in onze samenleving te verkleinen. In de verkiezingsprogramma's van de partijen die nu aan de onderhandelingstafel zitten vinden wij meer dan voldoende aanknopingspunten om te verwachten dat een ambitieuzere aanpak tot de mogelijkheden behoort. Daarom stellen wij voor dat u met partijen de mogelijkheden onderzoekt om tot concrete beleidsvoornemens te komen op de volgende twee speerpunten: 1. het vergroten van de economische zelfstandigheid van vrouwen en 2. het tegengaan van geweld tegen vrouwen. Naast deze inhoudelijke voorstellen doen wij ook concrete voorstellen met betrekking tot 3. De personele bezetting van het kabinet. Wij lichten onze voorstellen hieronder toe.

1. Vergroten van de economische zelfstandigheid van vrouwen

Gemiddeld is iets meer dan de helft van de vrouwen (54%) economisch zelfstandig en dat aandeel groeit nauwelijks. Niet alleen bestaan er grote verschillen tussen mannen en vrouwen in hun werkzame leven (17% minder loon voor vrouwen), maar ook daarna, tijdens het pensioen (38% minder pensioen voor vrouwen). Ondanks het feit dat sinds 1999 meer vrouwen dan mannen hoger zijn opgeleid, wordt het vrouwelijke talent nog steeds niet ten volle benut. Dat is niet alleen betreurenswaardig voor de samenleving, maar ook schadelijk voor de economie omdat de investeringen in opleidingen en talent niet volledig worden aangewend in het economische verkeer. De oorzaken voor deze situatie zijn legio, complex en cultureel bepaald. Toch blijkt uit internationale vergelijkingen dat Nederland op een aantal terreinen van ondersteunende infrastructuur achterloopt en dat verbeteringen dringend noodzakelijk zijn om ook op de lange termijn een goed opgeleide beroepsbevolking te houden. In de komende regeerperiode zouden wat de NVR betreft in ieder geval de volgende maatregelen genomen moeten worden:

- a. **Migreer stapsgewijs het huidige systeem van kinderopvang naar een universeel systeem waarin kwalitatief goede kinderopvang als basisvoorziening voor alle werkenden beschikbaar, betaalbaar en toegankelijk is.** De NVR onderschrijft de analyse van de SER in zijn rapport “Gelijk goed van start” en stelt voor dat het nieuwe kabinet het SER voorstel overneemt om in deze regeerperiode een inclusief systeem met een aanbod van voorzieningen voor alle kinderen (van 2–4 jaar) voor 16 uur per week te implementeren. Deze eerste stap maakt een einde aan het ‘jobbeleid’ van de afgelopen regeerperiode, waardoor er meer rust ontstaat aan de kant van ouders om werk en zorg te kunnen combineren. De NVR ziet deze ontwikkeling als eerste belangrijke stap in de migratie op termijn naar een voor iedereen toegankelijke basisvoorziening voor de opvang van kinderen tussen de 0 en 12 jaar.
- b. **Breid het vaderschapsverlof significant uit, van 2 naar minstens 8 dagen in deze regeerperiode.** De NVR was verheugd met het feit dat veel partijen uitbreiding van het vaderschapsverlof in hun verkiezingsprogramma hadden opgenomen. De NVR hoopt dan ook dat de partijen zich aan hun programma houden. De NVR stelt voor het vaderschapsverlof geleidelijk uit te breiden met als uiteindelijke doel dat in 10 jaar de verschillen tussen vaders en moeders geheel weggewerkt zijn. Het in dienst nemen van vrouwen wordt door werkgevers als groter risico gezien vanwege de grote verschillen in verlof tussen moeders en vaders. Het uitbreiden van het vaderschapsverlof (dat niet overdraagbaar moet zijn) zal leiden tot verkleining van het verschil, en uiteindelijk tot meer gender-neutrale keuzes door werkgevers. Dit leidt niet alleen tot grotere keuzevrijheid voor mannen en vrouwen om zorg- en werktaken te combineren, maar ook tot een betere match van talent op de arbeidsmarkt.
- c. **Kondig op voorhand sancties aan om meer kracht uit te oefenen op vergroting van het aandeel vrouwen in besluitvormende functies.** Nu de verlenging van de streefcijferwet (minstens 30% mannen en minstens 30% vrouwen in raden van bestuur en raden van commissarissen van grote ondernemingen) per 17 april 2017 een feit is, komt het in de komende regeerperiode aan op het kritisch volgen en ter verantwoording roepen van bedrijven die zich hier niet aan houden. Omdat de eerste periode (tot 2016) van de streefcijferwet nauwelijks tot verbetering heeft geleid, dient de druk op bedrijfsleven te worden vergroot. Tijdens deze regeerperiode komt ook de evaluatie van de wet aan de orde en een debat over de noodzaak om sancties in te voeren. De NVR pleit ervoor dat in het nieuwe regeerakkoord het beleidsvoornemen wordt opgenomen dat het nieuwe kabinet er niet voor zal terugschrikken daadwerkelijk sancties (in de vorm van boetes en publicatie van bedrijfsnamen bij non-compliance) in te voeren, mocht de gewenste verbetering opnieuw uitblijven. De NVR is van mening dat door op deze manier in het regeerakkoord helderheid te scheppen over de mogelijke sancties het bedrijfsleven actiever zal handelen dan in voorgaande periodes het geval is geweest. Tenslotte pleit de NVR ervoor dat het nieuwe kabinet het huidige Nederlandse verzet in de Europese Raad tegen de concept EU richtlijn inzake de ondervertegenwoordiging van vrouwen in raden van commissarissen van beursgenoteerde ondernemingen opgeeft. De ontwerp richtlijn laat voldoende ruimte voor Nederland om een eigen koers te varen met de streefcijferwet.

Daarom dient Nederland het verzet te laten varen zodat de richtlijn van toepassing kan worden op alle EU landen, en speciaal op die landen waar het aandeel vrouwen in besluitvormende functies nog altijd bedroevend laag is. Het intrekken van de tegenstand is uit oogpunt van solidariteit met vrouwen in andere landen noodzakelijk.

- d. **Stel een Taskforce “Vrouwen en robotisering” in.** In een eerder gepubliceerd artikel in de Volkskrant ¹ constateerden wij dat er onvoldoende aandacht is voor de gevolgen van robotisering en digitalisering (de 4^e industriële revolutie) op de arbeidsmarktpositie van vrouwen. Noch de SER, in zijn advies “Mens en Technologie”, noch de WRR, in zijn advies “De robot de baas”, besteedt aandacht aan de specifieke gevolgen voor vrouwen. Dit is teleurstellend omdat uit internationaal onderzoek (zoals het Future of Jobs report van het World Economic Forum) blijkt dat vrouwen veel ernstiger zullen worden geraakt dan mannen. De door NVR voorgestelde interdisciplinaire Taskforce “Vrouwen en robotisering” dient tijdens de regeerperiode te adviseren over specifieke maatregelen die genomen moeten worden om de huidige achterstand van vrouwen niet verder te laten toenemen. De Taskforce dient een “Masterplan Vrouwen en Robotisering” op te stellen, ten bate van de Nederlandse economie en arbeidsmarkt, waar een groot tekort wordt verwacht aan STEM opgeleiden, ten goede.

2. Tegengaan van geweld tegen vrouwen

Nog altijd hebben vele meisjes en vrouwen te maken met (huiselijk) geweld; 45% van de Nederlandse vrouwen krijgt met geweld te maken. Van alle vrouwen wordt **31% geconfronteerd** met fysiek geweld van een niet-partner. Het EU-gemiddelde is 20%. Slechts in drie op tien gevallen is de dader niet bekend. Geweld tegen vrouwen is een groot probleem, vooral omdat gendergerelateerd geweld in Nederland wordt gebagatelliseerd en geculturaliseerd. De NVR stelt voor om in de komende regeerperiode de volgende beleidsvoornemens te implementeren:

- a. **Zie toe op de implementatie van de Istanbul Conventie.** Vanaf 1 maart 2016 is de Istanbul Conventie in Nederland in werking getreden. Nederland heeft de conventie van de Raad van Europa over het voorkomen en tegengaan van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld geaccepteerd. In het verdrag wordt benadrukt dat een gendersensitieve aanpak van geweld tegen vrouwen nodig is om geweld effectief te voorkomen en te verhelpen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toepassing en naleving van de Istanbul Conventie. De NVR dringt er op aan dat gemeenten worden gecontroleerd en geholpen bij de toepassing en naleving van de conventie.
- b. **Een bewezen succesvolle methodiek die gemeenten kunnen inzetten voor een gendersensitieve aanpak van geweld tegen vrouwen is De Nieuwe Toekomst.** De NVR raadt het kabinet aan om te investeren in methodieken die vrouwen uit geweldssituaties *empoweren*. Een bewezen succesvolle methodiek is De Nieuwe Toekomst, een samenwerking tussen de NVR en Federatie Opvang. De vrouwen worden na een periode van opvang en hulpverlening geholpen de regie over hun leven weer in eigen hand te nemen. De training heeft tot doel de vrouwen in de

---

¹ <http://www.volkskrant.nl/opinie/vrouwen-zullen-dupe-zijn-van-automatisering~a4418873/>

richting te leiden van financiële zelfstandigheid door betaald werk. De NVR en FO zijn bezig dit project landelijk uit te voeren.

3. Personele bezetting van het nieuwe kabinet

Tot onze teleurstelling zit u aan de onderhandelingstafel met zeven mannen en slechts één vrouw. Twee partijen, D66 en het CDA, hebben ervoor gekozen om niet hun nummer 2 van de lijst, een vrouw, af te vaardigen naar de onderhandelingstafel. De VVD heeft evenmin gekozen voor het afvaardigen van een vrouw als tweede onderhandelaar, nu u tot informateur bent benoemd. Bij vorige (in)formaties bestond hetzelfde beeld. Hierbij is van belang te constateren dat uit onderzoek is gebleken dat een meer evenwichtig samengesteld onderhandelingsteam een breder scala aan mogelijkheden betreft bij zijn besluitvorming en aantoonbaar kwalitatief betere beslissingen neemt. Vrouwen maken 50% van de bevolking uit en inmiddels zelfs 60% van de afgestudeerden aan universiteiten en hogescholen. Daarom doen wij vanuit onze achterban van een miljoen vrouwen een dringend beroep op u en via u op de onderhandelaars om het nieuwe kabinet m/v evenwichtig samen te stellen. Bovendien brengen wij in herinnering dat Nederland achterloopt in de wereld wanneer het gaat om vrouwen op machtige posities, zoals minister-president, minister van Buitenlandse Zaken en Minister van Financiën. Wij hopen dat u uw invloed en netwerk wilt aanwenden om ervoor te zorgen dat er voldoende geschikte vrouwelijke kandidaten voor de zware posten benaderd worden, zodat het gezegde: "Wij willen graag een vrouw benoemen, maar kunnen geen geschikte vinden" niet op deze (in)formatie van toepassing zal zijn. Immers, het is 2017 en niet 1917!

Wij wensen u veel succes toe met uw werkzaamheden en uiteraard lichten wij onze voorstellen graag aan uw tafel toe.

Namens de Nederlandse Vrouwen Raad,

Voorzitter Dorenda Gerts